

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Kavayitri Bahinabai Chaudhari

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY

JALGAON

SYLLABUS FOR

T.Y.B.A.

(V & VI Semester)

Choice Based Credit System

(CBCS)

ARDHAMAGHDI (PRAKRIT)

w.e.f. June- 2020

Kavayatri Bahinabai Chaudhari

North Maharashtra University, Jalgaon

मानव विज्ञान विद्याशाखा Choice Based Credit System

T.Y.B.A. - Ardhmaghadhi

Semister V & VI

शैक्षणिक वर्ष 2020-21 पासुन लागु

DSC अर्धमागधी : महाकाव्य

Sem V

DSC - अर्धमागधी E: महाकाव्य

Sem VI

DSC - अर्धमागधी F: महाकाव्य

MIL अर्धमागधी : प्राकृत माध्यम साहित्य

Sem V

MIL अर्धमागधी 3 : कथा साहित्य

Sem VI

MIL अर्धमागधी 4 : कथा साहित्य

GE अर्धमागधी : धातु विज्ञान - प्रवासवर्णन

Sem V

GE अर्धमागधी A : धातु विज्ञान

Sem VI

GE अर्धमागधी B : प्रवासवर्णन

Sem V

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

मानव विज्ञान विद्याशाखा

तृतीय वर्ष कला

विषय : अर्धमागधी (प्राकृत)

शिकविण्याचा कालावधी- जून २०२० पासून लागू

DSC अर्धमागधी E : महाकाव्य

श्रेयांक-३ सत्र- पाचवे

नेमलेला अभ्यासक्रम- गउडवहो : वाक्पतीराज - संपादक - बी.बी.भगरे

(गाथा 01 ते 200 सुक्ष्म अध्ययन)

अध्ययन व अध्यापनाची उद्दिष्टे

1. प्राकृत महाकाव्याचा परिचय करणे.
2. वाक्पतीराज जीवन चरित्र व वाङ्मयाचा आढावा घेणे.
3. प्राकृत महाकाव्यांचा परामर्श घेणे.
4. गउडवहो मधील समाजजीवनाचा शोध घेणे
5. गउडवहो चे साहित्यिक आकलन व मुल्यमापन करून घेण्याचा दृष्टीकोन वृद्धिंगत करणे.

घटक विश्लेषण

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घडयाळी तासिका
1	महाकाव्याची वैशिष्ट्ये: I) प्राकृत महाकाव्यांचा आढावा II) कवी वाक्पतीराज यांचा परीचय III) मंगलाचरण, कवीप्रशंसा	01	15
2	यशोवर्मा वर्णन, युद्धासाठी प्रस्थान ● स्त्रीयांचा विलाप ● ऋतु वर्णन - शरद ● यशोवर्मा विजय यात्रा	1	15
3	ग्रंथाचा आशय व मांडणी ● गाथांचे भाषांतर ● ग्रंथाची भाषाशैली	1	15

संदर्भ ग्रंथ - 1) गउडवहो -सं.शंकर पांडुरंग - प्र. B.O.I पुणे

2) प्राकृत साहित्याचा इतिहास-डॉ.ग.वा.तगारे

सत्र- सहावे

DSC अर्धमागधी F : महाकाव्य

श्रेयांक-३

नेमलेला अभ्यासक्रम- सेतुबंध - प्रवरसेन

(गाथा 01 ते 200 सुक्ष्म अध्ययन)

अध्ययन व अध्यापनाची उद्दिष्टे

1. प्राकृत महाकाव्याचा परिचय करणे.
2. प्रवरसेन जीवन चरित्र व वाङ्मयाचा आढावा घेणे.
3. प्राकृत महाकाव्यांचा परामर्श घेणे.
4. सेतुबंध मधील निसर्ग व समाजजीवनाचा शोध घेणे
5. सेतुबंधचे साहित्यिक आकलन व मुल्यमापन करून घेण्याचा दृष्टीकोन वृद्धिंगत करणे.

घटक विश्लेषण

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घडयाळी तासिका
1	i) महाकवी व प्रवरसेन - वंश , राज्य, काळ यांचा आढावा घेणे ii) सीता वियोग , रामाचे लंकेकडे प्रस्थान, बीभीषण भेट iii) वानराकडून सेतु बांधणे व लंका प्रवेश	01	15
2	रावण चरित्र - i) सीतेचे अपहरण , अनिच्छेने अस्वीकार ii) युध्दास सज्ज, मेघनाथाकडून राम लक्ष्मण नाग पाश बांधणे iii) गरूड आव्हाण	1	15
3	i) कुंभकर्णाचे युध्दात आगमन ii) राम - रावण युध्द iii) रामाकडून रावणाचा पराभव iv) गाथांचे भाषांतर व आशय मांडणी.	1	15

संदर्भ ग्रंथ-

- 1) सेतुबंध - प्रवरसेन प्रकाशन निर्णयसागर प्रेस मुंबई - 4
- 2) प्राकृत साहित्याचा इतिहास- डॉ. ग.वा. तगारे

प्रकाशक- महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर.

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व विभागणी

सत्र पाचवे

वेळ 2 तास		गुण- 60
प्र. 1 अ- योग्य पर्याय निवडा	(8 पैकी 6)	06
ब - एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	(8 पैकी 6)	06
प्र. 2 भाषांतर लिहा	(4 पैकी 3)	12
प्र. 3 थोडक्यात उत्तरे लिहा	(5 पैकी 4)	12
प्र. 4 टिपा लिहा.	(3 पैकी 2)	12
प्र. 5 दिर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	12
अंतर्गत निरंतर मुल्यमापन परीक्षा		40

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

मानव विज्ञान विद्याशाखा

तृतीय वर्ष कला

विषय : अर्धमागधी (प्राकृत)

शिकविण्याचा कालावधी- जून २०२० पासून लागू

MIL अर्धमागधी 3 : कथा साहित्य

Sem V

नेमलेला अभ्यासक्रम - लीलावई - कोऊहल संपादक - प्रा.बी.डी.गणपाटील

गाथा क्रमांक 1 ते 330 सुक्ष्म अध्ययन

अध्ययन व अध्यापनाची उद्दिष्टे

1. लीलावई कथेचा विशेष परीचय करून देणे
2. कथा साहित्याची वैशिष्ट्ये जाणणे.
3. लीलावई मधील माध्यम स्वरूप अवगत करणे.
4. प्राकृत साहित्यमध्ये माध्यम साहित्याचा परीचय करून देणे
5. महाकवी कोऊहल यांचा परीचय करून देणे.

घटक विश्लेषण

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घडयाळी तासिका
1	i) मंगलाचरण , सज्जन - दुर्जन, कथा साहित्य परीचय ii) कवी परीचय, शरद ऋतु वर्णन iii) अश्मक देशाचे वर्णन iv) प्रतिष्ठान परिचय	01	15
2	i) राजा सातवाहन परिचय ii) वसंत ऋतु वर्णन iii) राजा सातवाहन व चंद्रलेखा संवाद iv) पोद्दीस मंत्री चर्चा, मदनोत्सव v) भाटांची स्तुती, राजाची दिनचर्या vi) विजयानंदाची मोहिम	1	15
3	i) विजयानंदाचे प्रस्थान व लीलावई भेट ii) सातवाहन लीलावई भेट, सागर वर्णन iii) भिषणानंद वृत्तांत, महानुमती, कुवलयारवली व लीलावई विवाह iv) गाथांचे भाषांतर व आशय मांडणी.	1	15

संदर्भ ग्रंथ-

- 1) लीलावई - कोऊहल संपादक डॉ.ए.एन.उपाध्ये प्र. सिंधी जैन ग्रंथमाला, मुंबई 1949
- 2) प्राकृत साहित्याचा इतिहास- डॉ. ग.वा. तगारे
प्रकाशक- महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर.

विषय : अर्धमागधी (प्राकृत)

शिकविण्याचा कालावधी- जून २०२० पासून लागू

MIL अर्धमागधी 4 : कथा साहित्य

Sem VI

नेमलेला अभ्यासक्रम - नलकहा - सोमप्रभाचार्य

सं.शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापुर

अध्ययन व अध्यापनाची उद्दिष्टे

1. लीलावई कथेचा विशेष परीचय करून देणे
2. कथा साहित्याची वैशिष्ट्ये जाणणे.
3. नलकहा मधील माध्यम स्वरूप अवगत करणे.
4. महाकवी सोमप्रभाचार्य यांचा परीचय करून देणे.
5. प्राकृत वाङ्मयातील माध्यम साहित्याचा परीचय करून देणे.

घटक विश्लेषण

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घडयाळी तासिका
1	i) प्राकृत माध्यम साहित्याचा आढावा ii) कवी सोमप्रभाचार्य परीचय, नल परीचय iii) निषध राजा, कुबर, नल - दमयंती विवाह iv) भीमरथ राजाकडून दमयंतीस निरोप	01	15
2	i) नलाचा पराक्रमी व उदात्त स्वभाव ii) नलाचे जुगार व्यसन व राज्य भ्रष्ट iii) नलाकडून दमयंतीचा त्याग iv) नलास बुटक्या रूपाची प्राप्ती v) हुंडीक स्वयंपाकी नल vi) दमयंतीचा विलाप	1	15
3	i) दमयंतीच्या प्रवासातील संकट ii) दमयंतीची आई - वडीलांशी भेट iii) दमयंतीचे खोटे स्वयंवर व नलाची भेट iv) नल व दमयंती याचा पुर्व जन्म वृतांत	1	15

संदर्भ ग्रंथ-

- 1) कुमारपालप्रतिबोध - सोमप्रभाचार्य सं. डॉ.पी.एल.वैद्य , बी.ओ.आय, पुणे
- 2) प्राकृत साहित्याचा इतिहास- डॉ. ग.वा. तगारे

प्रकाशक- महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर.

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व विभागणी

सत्र सहावे

वेळ 2 तास		गुण- 60
प्र. 1 अ- योग्य पर्याय निवडा	(8 पैकी 6)	06
ब - एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	(8 पैकी 6)	06
प्र. 2 भाषांतर लिहा	(4 पैकी 3)	12
प्र. 3 थोडक्यात उत्तरे लिहा	(5 पैकी 4)	12
प्र. 4 टिपा लिहा.	(3 पैकी 2)	12
प्र. 5 दिर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	12
अंतर्गत निरंतर मुल्यमापन परीक्षा		40

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

मानव विज्ञान विद्याशाखा

तृतीय वर्ष कला

विषय : अर्धमागधी (प्राकृत)

शिकविण्याचा कालावधी- जून २०२० पासून लागू

GE अर्धमागधी : धातु विज्ञान / प्रवासवर्णन

Sem V

GE अर्धमागधी : धातु विज्ञान

नेमलेला अभ्यासक्रम - रयणपरीक्खा - ठक्कर फेरू

सं.शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापुर

अध्ययन व अध्यापनाची उद्दिष्टे

1. विद्यार्थ्यांना खऱ्या - खोट्या रत्नांचा परीचय करून देणे
2. रत्ने , मोती इत्यादी व्यवहारात फसवणूक थांबविणे
3. गुण, दोष युक्त व खऱ्या - खोट्या रत्नांचे ज्ञान देणे.
4. रत्नांच्या शुभाशुभ फलांचे ज्ञान करून देणे.
5. विविध रत्नांच्या निर्मितीची स्थाने व रत्नांच्या मुल्यांचे ज्ञान करून देणे.

घटक विश्लेषण

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घडयाळी तासिका
1	i) ठक्कर फेरू यांचा परीचय ii) रत्नांच्या निर्मिती विषयीच्या संकल्पना iii) व्रज रत्ना विषयी माहिती iv) मुक्ताफल रत्नाविषयी माहिती v) मोत्यांचे गुणदोष (फलप्राप्ती)	01	15
2	i) पद्मराग मण्याविषयी माहिती ii) जामुणीका रत्न iii) मरकत मण्या विषयी iv) इंद्रनील मण्याविषयी	1	15
3	i) विद्रूम , लहसनिक वैदुर्य इ. सात रत्नाविषयी माहिती देणे ii) लाल,थकीक, नीलामल रत्न प्राप्ती स्थाने iii) रत्नांच्या मुल्याविषयी माहिती देणे.	1	15

संदर्भ ग्रंथ-

- 1) रयणपारीक्खा - ठक्कर फेरू सं.मांतीलाल बनारसीदास, नवी दिल्ली
- 2) प्राकृत साहित्याचा इतिहास- डॉ. ग.वा. तगारे
प्रकाशक- महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

मानव विज्ञान विद्याशाखा

तृतीय वर्ष कला

विषय : अर्धमागधी (प्राकृत)

शिकविण्याचा कालावधी- जून २०२० पासून लागू

GE अर्धमागधी : प्रवासवर्णन

Sem VI

GE अर्धमागधी : प्रवासवर्णन

नेमलेला अभ्यासक्रम - आरामसोहा कहा - आचार्य, संघतिलकसूरि

सं.डॉ.महावीर शास्त्री , सोलापुर

अध्ययन व अध्यापनाची उद्दिष्टे

1. प्राचीन काळातील स्त्रीयांची कौटुंबिक स्थिती.
2. आरामसोहा कथेतील सामाजिक जीवन परीचय
3. आरामसोहा कथेतील सांस्कृतिक परीचय
4. आरामसोहा कथेतील लोक समजुती , दैववाद परिचय
5. तत्कालीन भौगोलिक जीवन परीचय.

घटक विश्लेषण

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घडयाळी तासिका
1	i) आचार्य संघतिलकसुरी परिचय ii) आरामसोहा कथा : स्रोत आणि परंपरा iii) आरामसोहा कथा संक्षिप्त परीचय iv) आवांतर कथा परीचय	01	15
2	i) आरामसोहा चरीत्र ii) लोककथा - तत्व - लोकमानस तत्व iii) आरामसोहा कथेमध्ये लोक कथातत्व iv) आरामसोहेच्या सावत्र मातेचा स्वभाव v) प्राचीन अंधविश्वास, रूढी परंपरा	1	15
3	i) तत्कालीन म्हणी व सूक्ती ii) तत्कालीन सांस्कृतिक परंपरा - नाग पुजा iii) भौगोलिक परीस्थिती iv) तत्कालीन कौटुंबिक जीवन	1	15

संदर्भ ग्रंथ-

- 1) आरामसोहा कहा - सं. डॉ.राजाराम जैन
- 2) प्राकृत साहित्याचा इतिहास- डॉ. ग.वा. तगारे

प्रकाशक- महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर.

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व विभागणी

सत्र सहावे

वेळ २ तास		गुण- ६०
प्र. १ अ- योग्य पर्याय निवडा	(८ पैकी ६)	०६
ब - एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	(८ पैकी ६)	०६
प्र. २ भाषांतर लिहा	(४ पैकी ३)	१२
प्र. ३ थोडक्यात उत्तरे लिहा	(५ पैकी ४)	१२
प्र. ४ टिपा लिहा.	(३ पैकी २)	१२
प्र. ५ दिर्घोत्तरी प्रश्न	(२ पैकी १)	१२
अंतर्गत निरंतर मुल्यमापन परीक्षा		४०

समकक्ष अभ्यासक्रम

वर्ग- टी.वाय.बी.ए. (अर्धमागधी)

सत्र	जुना अभ्यासक्रम	नवीन अभ्यासक्रम
पाचवे	समरादीत्य कथा -हरीभद्र सुरी	गडडवहो वाक्पतीराज
पाचवे	-	लिलावई - कोऊहल
पाचवे	-	रयणपरिक्खा - ठक्करफेरू
सहावे	नर्मदासुंदरी कथा -	सेतुबंध - प्रवरसेन
सहावे	-	नलकहा - सोमप्रभाचार्य
सहावे	-	आरामसोहा कहा - आचार्य संघतिलक सुरी

प्रा.बाळासाहेब गणपाटील

अध्यक्ष

प्राचीन भारतीय भाषा तदर्थ अभ्यासमंडळ